

Vajudás.

Nem lehet elég sokszor és elég nyomatékosan hangoztatnunk, hogy a mi ma történik a világon, az a legnagyobb válságok egyike az ember történetében, amelyhez hozzá kellene nőnie mindenkinek, amelyet nem lehet az eddigi szempontokkal, mértékekkel, előítéletekkel és elfogultságokkal mérni. A római birodalom összeomlása hasonlítható csak hozzá, de a mi tegnapi világunk összeomlása még ennél is nagyobb méretű, egyetemesebb és jelentőségtelesebb. Itt és ma nem frázis többé, hogy Klió új ércédtáblát vehet kezébe és új, nem is arany, de vörös betűket. Sajnos, a kortársak tetemes része törpének bizonyul a nagy időkhöz, amelyek a burzsoa világ omladékán a proletariátus világpalotáját emelik. Tágra meredő szemekkel ha körülnézünk, egyelőre a kaoszt látjuk, amelyből — a régi költő szerint — csillagok születnek. De éreznünk és látnunk is kell már, ha igazán nyitott szemekkel nézünk szerte, a kristallizációs magiát, a szilárduló bensejét ennek a kaosz-nak. Oroszországban az új társadalmi rend úgy, ahogy már föl is épült. Hogy megszilárdult, még nem mondhatjuk biztosan, hogy állandó marad, nem tudhatjuk határozottan. De megtörtént az első valóságos kísérlet, a mely a Fouriertől Jaurésig álmodók utópiáit realizálni kezdte olyan területen, amely nagyobb és heterogénebb, mint az egykori való Imperium Romanum egész kolosszális területe.

Oroszország után Németország következett ebben a gigászi erőfeszítésben: új világot a régi helyén teremteni. A legkevésbé szocializált és organizált állami rendszer után a legerősebben szocializált és organizált próbálkozik meg a feladattal, amely a legnehezebb erőpróba minden eddigi politikai és társadalmi erőpróbák között. A kis és szegény Magyarország most birkózik a nagy és világraszóló feladattal: veszített háború után, önkénytelen forradalom közben behelyezkedni ebbe a ma még oly labilis európai egyensúlyba, amely minden órában felborulhat. Prágából, Brüsszelből, már Amerikából is vörös fényjelek érkeznek, mint ahogy egykor, ama híres trójai háború után, a visszatérők ilyen jeleket küldöttek az éjbe, partokról partokig. Az egységes világforradalmi front, a melyről annyi hittel beszéltek a jövőbe látók egy idő óta és amelyet annyi kételkedő mosollyal fogadtak a maguk orrán túl nem látók, lassan, de biztosan kezd próféciából realitássá szilárdulni és erősödni. Minden államban kezd egy belső front alakulni, s felfejlődni, elő nyomulni és diadalmaskodni az igazi ellenség, a belső ellenség ellen. A nagy fölismerés világánál, amelyet a veszített háború és a győztes forradalmak gyújtottak, egyszerre csak magára fog eszmélni és ismerni és főleg magára fog találni egész kontinensünk. Ma még győzőkről és legyőzöttekről beszélnek, szövetségesekről és ellenségekről — azok, akik már előre is remegnek és jelszavak mögé bujnak a saját diadalmának vélt imperialista politikájuk előrelátható és könyörtelenül elérkező következményei előtt. Népek szövetsége, népek önrendelkezési joga: szavaliák egyelőre Versaillesban, miközben olaszok és jugoszlávok viszályát kénytelenek csitíttatni és rendelkező csehek és románok mohóságát kénytelen-kelletlen csillapítani. Ünnepi lampionokat aggatnak és tüzijátékokat eregetnek, miközben az elemi erő hatalmával és fenségével fölkelt már keleten a vörös nap. Tegnap már azt hozta hírül a fürge távirat, hogy Brüsszelbe készül — biztosabb helyre — a versaillesi béketanács. Talán abban az órában jött a másik hír, amely a brüsszeli forradalomról hozott jelentést. A világ urai remegni kezdenek a világ rabszolgáitól. Így lesznek az utolsók elsőkké és győztesekké a legyőzöttek. Mi pedig, kis és szegény nép fiai, nagy és gazdag jövő ígérését érezzük a kaoszban, amelyből mégis csillagok születnek...

Helyreállt a rend és nyugalom.

— Az egész helyőrség leszerelt. — A polgárság 24 óra alatt szolgáltassa be fegyvereit. —

(Saját tudósítónktól.) Csak második napja, hogy Szegedre érkezett a karhatalom, második napja, hogy a városparancsnok a statáriumot kihirdette és máris konstatálni lehet, hogy a rend és nyugalom teljesen helyreállt. Azok előtt, akik a keddi eseményeket jól ismerték és akik tisztában voltak azzal, milyen romboló munkát és lázas uszítást fejtettek ki egyes felelőtlen elemek kizárólag azért, hogy a zavarosban halászhasanak, még legoptimisztikusabb hangulatukban sem tudták volna elképzelni, hogy így is lehet annak, hogy a rend helyreállt, egyetlen oka van: kizárólag az, hogy a karhatalom idejekorán megérkezett. Most már az is bizonyos, hogy a nyugalom a városban tartós lesz, hiszen még a legbékétlenebb elemek se mernek szembe szállni a karhatalmi kirendeltséggel, amelynek minden egyes katonája hétpróbás köztársasági. Tudja mindenki és aki nem hinné el, az elszomorító bizonyítékot kapna arról, hogy ezek a katonák nem ismernek irgalmat akkor, amikor a népköztársaság tekintélyének a megoltalmazásáról és a forradalmi vívmányok megvédéséről van szó.

A szegedi helyőrség nyolcvan százaléka — mint azt már jelentettük, — még szerdán önként átadta fegyvereit a karhatalmi kirendeltségnek. Csütörtökön délelőtt az a csekély töredék is, amely tegnap még vonakodott a lefegyverzési parancsot teljesíteni, belátta, hogy a közbiztonságot csak így lehet biztosítani és ezért beszolgáltatta a fegyvert. Csütörtök estig az egész katonaság, le volt szerelve. A fegyvereket és a municiót a karhatalmi kirendeltség őrzi.

Míg a katonaság lefegyverzése simán, minden incidens nélkül ment végbe, addig a polgárság, dacára a városparancsnok érélyes felhívásának, nem tett eleget a fegyverbeszolgáltatási rendeletnek. Ez az indolencia késztette a városparancsnokot arra, hogy a következő, rendkívül érélyes hangú rendeletet adja ki:

A fegyverek beszolgáltatására vonatkozólag kiadott parancsaimat a lakosság nem tartotta be. Ezért ismételen, nyomatékosan fölhívom a város lakosságát, hogy huszonnégy óra alatt mindennemű fegyvert, hadi- és robbanóanyagot a rendőrkapitányságon szolgáltasson be. Huszonnégy óra múlva az egész városban házkutatást rendelek el és azokat, akiknél fegyvert találnak, a rögtönítélő bíróság elé állíttatom.

Szeged, 1919. március 13. este 8 óra.

Neuberger Frigyes
városparancsnok.

A fegyvereket a rendelet értelmében pénteken este nyolc óráig föltétlenül be kell szolgáltatni, ellenkező esetben mindenki magának tulajdonítsa a kétségkívül rendkívül súlyos következményeket.

A keddi véres összeütközés egyik sebesültje, Balog János péksegéd, aki súlyos haslövést szenvedett és akit nyomban megoperáltak, szerdán éjjel a kórházban meghalt. Balogot, aki véletlenül esett áldozatul annak a golyónak, amit valami éretlen sühanc a szociáldemokrata zászlóvivőnek szánt, pénteken délután temetik. Temetése impozáns lesz, mert a szociáldemokrata párt vezetőségén kívüli a város munkássága is résztvesz a temetésben. A párt a ravatalra koszorút helyez, szónokot küld ki, aki a sirnál beszédet tart, az áldozat hozzátartozói részére pedig gyűjtést rendez. Adományokat erre a célra készségesen közvetít a Délmagyarország kiadóhivatala.

Az állami kereskedelmi igazgató szobájában van a városparancsnok hivatalos helyi-

sége. A közepén amerikai íróasztal, az ablaknál írógép, a sarokban elegáns bőrkarosszékek. A telefon állandóan szól. Mindenki, minden jelentéktelen ügyet egyenesen a városparancsnokkal akarja elintéztetni, pedig annak igazán más dolga van.

Neuberger Frigyes főhadnagy, a városparancsnok, harminc esztendő körüli ember. Maga a megtestesült nyugalom. Vasidegei vannak. Kora reggeltől hajnalig dolgozik megállás nélkül; kihallgat, intézkedik, parancsot diktál, fölvilágosítással szolgál, telefonjelentést ad le a hadügyminiszternek, közben politikai vitába bocsátkozik a kihallgatott kommunistákkal, akiket valósággal irapíroz a városparancsnok szuggesztív erejű fejtegetése a szocializmusról és a kommunizmusról.

Egy hangos szó nem mond ki, mindent boszorkányos gyorsasággal, simán, de ritka érélyességgel intéz el. A hadügyminiszter feltétlen bizalmát bírja Neuberger főhadnagy, aki a kiskunfélegyházai zavargásokat is elfojtotta és aki speciálisan abban, miként kell a békétlenkedőket egyetlen puskalövés nélkül megfékezni.

A Központi Tejcarnok válsága.

— Községesíteni kell az üzemet. —

(Saját tudósítónktól.) A Központi Tejcarnok Részvénytársaság részvényeinek 75 százaléka tudvalevőleg a városé. Ez a vállalat most nehéz válsággal küzd és részvényesek kíváncsiak tartják, hogy a város vegye házi kezelésbe az üzemet, községesítse az egész vállalatot. A tanács erre aligha lesz hajlandó. A Központi Tejcarnok most nem jó üzlet. Tejet nagyon nehezen és igen keveset kap; alig van üzleti forgalma. Ennek ellenére 31 munkását és kezelőszemélyzetét kell eltartania. A munkások béremelési mozgalmat indítottak s követeléseiket teljesíteni kell. Munka nincs most, aminek jellemző bizonyítéka, hogy az üzem óriási tejszükségletéhez képest naponként mindössze körülbelül 100 liter tejet kap ezidőszent, holott 10—15 ezer liter tejet is feldolgozhatna és árusíthatna a jelenlegi munkaerővel és berendezéssel. Viszont a munkásoknak és alkalmazottaknak, akik a mai viszonyok közt megélni akarnak, a maguk szempontjából igazuk van, amikor helyzetük javítását sürgetik.

A vállalat állapota a jövő hónapokban állítólag meg fog javulni. Ha lesz takarmány, akkor a szomszédos uradalmak és a téhen-tartó gazdák tudnak majd tejet szállítani. Erre már vannak a részvénytársaságnak kötelei. Napi 5000 liter tej beliferálása biztosítva van.

Az üzemvezetőnek, aki évek óta áll a vállalat élén, Ságár Sándornak, szintén differenciái vannak és meg akar válni a részvénytársaságtól, ez pedig veszteség volna, mert hozzátartozó, agilis, a viszonyokkal alaposan ismerős vezető.

A Központi Tejcarnok jelentős üzeme a városnak és mindenképpen szánalmi kell úgy a város finánciális érdekeltsége, mint a fogyasztóközönség érdekében. Végül mégis csak városi kezelésbe kell majd venni a vállalatot, amelynek föntartása fontos közérdek. Ha a Központi Tejcarnok egészen a városé lesz, akkor a városi hatóság és a Munkástanács hatalmánál fogva egyenesen rá lehet és rá is kell majd kényszeríteni a téhen-tartó gazdákat, hogy tejkészletüket, vagy annak bizonyos részét köteleességszerűen a Tejcarnoknak beszolgáltassák. Szegeden most sok csecsemő pusztul el a tejhiány miatt s ezen a nagy bajon nem igen lehet segíteni ma, amikor csakugyan alig van tej, mert a gazdák takarmány- és korpahiány miatt nem alap-talanul panaszkodnak. De tartani lehet arról,